



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica**

Ab anno Christi 1620 usque ad annum 1623

**Fleury, Claude**

**August. Vind. [u.a.], 1777**

**VD18 90118855**

§. 97. Dissidium inter Giessenses & Tubinganos Prædicantes.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67344)

favoribus, & gratiis, quantum cum Do-  
mino possumus, libenter prosequamur.

Sæc. XVII.

A. C. 1621.

Quapropter Nos . . . . . omnibus &  
singulis dicti Ordinis Prædicatorum Fra-  
tribus, ut de cetero in quibuscunque pri-  
vatis eorum colloquiis, seu conferentiis,  
inter se duntaxat, & non inter alios,  
aut cum aliis de materia ejusdem conce-  
ptionis B. Mariæ Virginis differere, &  
tractare absque ullo pœnarum in dictis  
decretis contentarum incursu, libere & li-  
cite possint & valeant, Apostolica aucto-  
ritate, & tenore præsentium, licentiam  
concedimus & impertimur.

Decernentes, Fratres præfatos a quo-  
quam quavis auctoritate desuper molestari,  
perturbari, vel inquietari nullatenus pos-  
se, aut debere.

Hoc Pontificis indultum mœrore  
affecerat non paucos, præcipue vero  
Barcinonenses & Cæsar - Augustanos,  
qui adeo tenaciter piæ inhærebant sen-  
tentiaë, ut eam nequidem in privato  
colloquio in controversiam esse trahen-  
dam desiderarent.

## §. XCVII.

*Diffidium inter Giessenses & Tubin-  
ganos Prædicantes.*

Acrius hoc anno bellum inter Luthe-  
ranos Prædicantes in Academia

Jæger Hist.  
Eccl. Sæ-  
cul. XVII.

U 5

Tu- p. 331.



Sæc. XVII. Tubingensi & Giessensi circa quamdam religionis controversiam exarserat: A. C. 1621.

*Weisman.*

*Hist. Eccl.*

*Sæc. XIV.*

*p. 1178.*

*Compend.*

*Hist. Eccl.*

*Gothan. Coll.*

*pag. 801.*

privata contentio, quam Balthasar Menzerus Giessensis Theologus ante quinquennium cum Joanne Winckelmanno, & Justo Gesenio Collegis suis habuerat circa præsentiam Christi Θεανδρωτες apud creaturas, quam Menzerus per operationem in scripturis definiri affirmabat, Winckelmanus vero inficiabatur, asserens, aliud esse, *adesse*, aliud *operari*: Hujus quæstionis, quam Menzerus *gravem & necessariam* vocabat, judicium expetebat a Mathia Haffenreffero tum Tubingensis Academix Cancellario, qui Menzero nullatenus adstipulabatur, sed datis ad Tubingenses literis hasce novitates omnino eliminandas censebat. Inde vero inter Prædicantes exortum est litis incendium ex Hassia Würtembergam usque propagatum, sparsumque præcipue per intemperiem quorundam Studiosorum, qui ex Hassia adventantes novam Menzeri doctrinam pro aris & focis tuebantur: Neutri parti sui deerant Pugiles, & quidem ex parte Giessensium præter Menzerum Virum omnis contradictionis impatientem, & plus justo proclivem ad ceterorum contemptum, in arenam descenderat, Justus Feurbornius



nius, qui Menzeri gener causam & glo- Sæc. XVII.  
riam cum Socero suo communem ha- A. C. 1621.  
bere gestiebat: Tubingenses vero hanc  
spartam cessere Lucæ Ofiandro, &  
Theodoro Thummio: Ne vero non in-  
tellecto controversiæ Statu disputatio  
in verborum contentionem degenera-  
ret, hæc proponebatur quæstio: *An*  
*Christus ea Majestate Divina a puncto con-*  
*ceptionis fuerit, vi unionis præditus, qui*  
*non modo potuerit, sed etiam in actu, ut*  
*loquuntur scholæ, secundo, an in Statu exi-*  
*nanitionis rebus omnibus creatis fuerit præ-*  
*sens, omniscius, & potenter actu gubernans*  
*cælum & terram &c. vel an actualis Ma-*  
*jestatis usus & exercitium per impedimentum*  
*exinanitionis fuerit suspensum?* Prius Tu-  
bingenses, posterius tuebantur Giessen-  
ses, qui Omnipræsentiam Carnis Christi  
duntaxat ad exaltationis, non vero  
Exinanitionis Statum pertinere affir-  
mabant, Tubingani vero Menzerum  
a tam periculosa novitate dehortati sunt,  
datis ad eum literis, quarum summa  
hæc est: „multa & magna esse merita  
„tua in Ecclesiam Christi collata, &  
„indefessum laborem, quo contra Pon-  
„tificios, modernos Photinianos &  
„cum primis Calvinianos, te defati-  
„gasti, & scimus, & merito agnosci-  
„mus; hoc vero miramur, quod R. T.  
„D. in quæstione de Omnipræsentia  
„car-



Sæc. XVII. „carnis Christi, non solum ab Ortho-  
A. C. 1621. „doxorum Theologorum pura & sana  
 „doctrina, verum etiam a suis olim  
 „emissis recedit, & abit scriptis, quod  
 „ex comparatione tractatus contra Sa-  
 „deelem & Martinium ac Disputatio-  
 „num, de Omnipræsencia Christi nobis  
 „transmissarum luculenter apparet. De  
 „his cum D. T. R. nostrum petierit ju-  
 „diciam, & quid de ea quæstione sta-  
 „tueremus, scire desiderarit, noluimus  
 „pro gloria Dei, pro officio publico,  
 „quo Ecclesiæ Dei obstricti sumus, &  
 „veteri nostra amicitia (quamvis con-  
 „sultius fuisset nostram exquisivisses  
 „censuram ante publicam illarum Di-  
 „sputationum divulgationem) illi, isti,  
 „huic, ex nostra parte deesse. His  
 præmissis Tubingenses Menzeri senten-  
 tiam exponunt, & refellere nituntur,  
 tandem vero ita concludunt: *dum ergo  
 tua, quam in his disputationibus foves, &  
 defendis Sententia, prioribus tuis scriptis,  
 non sine adversariorum tripudio, adversa-  
 tur, & Orthodoxorum Theologorum Do-  
 ctrinæ repugnat; Calvinianis etiam, stan-  
 tibus tuis hypothesis, solide amplius re-  
 sponderi nequit, iis porro fenestra aperitur,  
 impia sua dogmata in Ecclesias Lutheranas  
 invehendi, quæ quidem a Photinianis, Pon-  
 tificiis, & Calvinianis adeo affliguntur,  
 & exercentur, ut nulla ratio, & causa*  
 nobis



nobis supersit, novas controversias, aut *Sæc. XVII.*  
 lites seminandi, sed potius hostibus illis *A. C. 1621.*  
 conjunctis animis & viribus resistendum sit:  
 Te per Dei amorem, per Christi Salvato-  
 ris nostri gloriam, Ecclesiæque Orthodoxæ  
 tranquillitatem, fraterne rogamus, ut  
 Sententiam hanc mittere, publicationes e-  
 jusmodi scriptorum omittere, nec Studio-  
 sis (quorum jam aliquot Sententiam tuam  
 pro Disputationibus proposuerunt: sed mo-  
 deste hæctenus & suppresso nomine illis re-  
 spondimus) occasionem, Sententiam tuam  
 hinc inde propagandi, præbere velis.

Per plures annos hi Prædicantes  
 missis hinc inde scriptis, jactitatis ut-  
 rinque convitiis, mutuisque crimina-  
 tionibus rixabantur: suam quoque au-  
 ctoritatem anno Christi millesimo sex-  
 centesimo vigesimo quarto interponere  
 audebant Prædicantes Saxonici, qui  
 Giessenses *in defectu*, & Tubinganos *in*  
*excessu* delinquere decidebant: ast mox  
 reprehensi fuere a Tubingenfibus, qui  
 Saxonis palam declararunt, quod  
 eorum decisioni sese subicere nolint,  
 eoquod *in ipsos tanquam Decisores nun-*  
*quam compromississent, atque in fidei con-*  
*troversia non ab hominibus sed a Scriptura*  
*decisivam sententiam petere assueti essent.*  
 Helmitadiensis vero Prædicantes tam  
 Tubingenium, quam Giessensium do-  
 ctrinam esse falsam pronuntiarunt, æ-  
 que



Sæc. XVII. que suam decisionem ex S. Scriptura  
 A. C. 1621. mutuantes. Würtenbergenses econtra  
itidem sacræ scripturæ innixi Giessensium doctrinam esse falsam deciderunt: ex sacris pariter literis Tubingani Gießensium dogma Calvini, Photii & Nestorii erroribus consonum esse, declararunt: Meditabantur concordiam Lipsienses Theologi, hancque in rem anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto Lipsiæ conventum habebant: cum autem hi Gießensibus fauerent, mox Tubingani eorum iudicium rejecerunt, declarantes, quod totam causam *judicio militantis Ecclesiæ* relinquere velint: cum autem hanc Ecclesiam, utpote juxta ipsos invisibilem, invenire non potuerint, quod promissere, nullatenus opere impleverunt, sed novis identidem scriptis hostes suos cum ingenti etiam rudis plebeculæ scandalo lacefferunt, existimantes, se solos esse illam militantem Ecclesiam, cujus iudicio Gießenses stare tenerentur: Hoc item anno Ludovicus Darmstadiensis Landgravius conventum suorum Præconum celebrabat, ac specialem legationem ad Wirtenbergicum Ducem in hujus litis causa decernebat; cum autem ne hi quidem inter se concordessent, in irritum cecidit Landgravii conatus, exortis

exin



exin jurgiis adhuc acerbioribus. In-Sæc. XVII.  
 testinum tandem hoc inter Prædican- A. C. 1621.  
 tes bellum nonnisi Germanici belli  
 flammis extingui poterat (\*).

§. XCVIII.

(\*) Hujus relationis veritatem compro-  
 batam reddidit Gottofredus Arnoldus Pro-  
 testantici gregis Scriptor, qui in sua hæresum  
 Historia part. II. Lib. 17. c. 6. §. 28. & seqq.  
 hæc habet: Dergestalt, hat immer ein Irrender  
 den andern auf die Kegerbank setzen wollen, und  
 ist der Wortkriege und Fragen auf den Schulen  
 kein Ende gewesen, wie wir in so vielen nach-  
 folgenden Exempeln sehen können. Es waren  
 die Schultheologen aus denen erschrecklichen  
 Zerrüttungen in vorigem Sæculo des Disputie-  
 rens und Zankens noch immer gewohnt, so daß  
 sie nicht allein Leute von andern Partheyen, son-  
 auch sich selbst unter einander nicht mit Frieden  
 lassen konnten. Daher geschah es unter andern,  
 daß sich die tûbingischen, und gießischen Profes-  
 sores bald bey Anfang dieses Sæculi zum größten  
 Vergerniß von einigen unnützen Schulfragen he-  
 rumzankten.

Da kam es zum öffentlichen Disput, indem  
 jener seine Theses publice und privatim pro-  
 ponierte, diese ihm auch öffentliche Disputa-  
 tiones